

กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง

STRATEGY FOR IMPLEMENTING SANGHA ADMINISTRATION MANAGEMENT POLICY OF CHIEF
MONKS IN SANGHA ADMINISTRATION AREA RAYONG PROVINCE

พระอธิการเอี่ยมรยง โนนกอง

Phra Athikan Yianyong Nonkong

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email: cio.pravit@gmail.com

Received 21 July 2022; Revised 29 December 2023; Accepted 30 April 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2) วิเคราะห์ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดระยอง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร คือ พระภิกษุในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง (มหานิกาย) 2,521 รูป จำนวน 333 คน สัมภาษณ์ผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับอำเภอ ระดับตำบล จำนวน 10 รูป และหัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน รวม 16 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ .95 และนำข้อมูลคุณภาพมาวิเคราะห์สรุปความตามเนื้อหา สถิติที่ใช้ได้แก่ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศึกษาระดับกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้านได้แก่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านสาธารณูปโภค ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา และด้านการศึกษาสงเคราะห์ 2) วิเคราะห์ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ส่งผลต่อกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ปัจจัย ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านรูปแบบการบริหารและ ด้านบุคลากรส่งผลต่อกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ร้อยละ 72.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการคือ (1) จัดตั้งคณะกรรมการ ทำงานเชิงรุก จัดประชุมหาข้อสรุปด้วยความรวดเร็ว (2) ทำวัตรเช้า/เย็น ควรประชุมอบรมก่อน 10-15 นาที (3) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด “วัดคือสมบัติของชาวบ้าน” (4) ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และ (5) ยึดศรัทธาชาวบ้านในการอยู่ร่วมกัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์; นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์; การปฏิบัติ .

Abstract

The objectives of this study were 1) to examine level of strategy for implementing the Sangha Administration Management Policy, 2) to analyze factors driving the administration of Sangha affairs affecting the strategy of implementing the Sangha administration management policy into practice, and 3) to propose guidelines for developing strategies for implementing Sangha Administration Management Policies into practice of chief monks in Rayong Province. The research methodology used was mixed method. The study population were 2,521 monks who were affiliated with temples in the Sangha Administration Area, Mueang Rayong District, Rayong Province (Maha Nikaya). The sample size of 333 monks was determined by Krejci & Morgan table. Ten chief monks of the Sangha at district level and sub-district level, and 6 heads of government agencies were interviewed. The study instruments were questionnaire and interviewed form. The reliability of the questionnaire was .95. The interviewed data were analyzed by content analysis. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression.

The study results revealed that 1) level of strategy for implementing the Sangha administration management policy as a whole was at a moderate level. When considering each aspect in order of mean from high to low found that 2 aspects were at much levels including public welfare, and utilities; 4 aspects were at moderate levels consisted of propagation of Buddhism, administrative, religious studies, and education. 2) Analysis results of factors driving administration of Sangha affairs affecting strategy of implementing Sangha administration management policy into practice showed that structure, work system, management style, and personnel, affected the strategy for implementing Sangha administration management policy at 72.1% with statistically significant level of .05. 3) Guidelines for developing strategies for implementing Sangha administration management policy into the practice of monks in Rayong Province were as following: 1) established a committee, work proactively, should quickly arrange meetings to reach conclusions, 2) making morning and evening observances with 10-15 minutes meeting before, 3) people should take part in the activities of the temple “Temples are treasures of the villagers.”, 4) villagers could use temple buildings to organize various activities, and 5) should hold people's faith in living together.

Keywords: Strategy; Sangha administration; policy into practice;

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือ การปกครองคณะสงฆ์ โดยหลัก คือการปกครองตามพระธรรมวินัย และใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน คราวใดเมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้อง ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อครั้งพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากในประเทศอินเดีย คณะสงฆ์ และท้าวศาสนาได้ดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ โดยเฉพาะเมื่อก้าวถึงประเทศไทย ครั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงถวายช่วยจัดระบบการปกครองขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยการที่ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รัตนโกสินทร์ศก 121 ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 โดยยกเลิกฉบับแรกนั้นก็เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองฝ่ายอาณาจักร ครั้นเมื่อถึงรัชการปัจจุบันได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสองฉบับนี้เป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย ต่อมาก็ได้กำหนดให้มีเถรสมาคมออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติ และออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย และพระธรรมวินัย

หมวด 6 แผนนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 67 รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย (Constitution, 2017)

การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ไทย มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีเป็นลำดับมาจนถึงปัจจุบันจะยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักสืบต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย แม้จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารปกครองคณะสงฆ์มาหลายครั้ง ทั้งมีการแยกฝ่ายแยกนิกายก็ตาม แต่การบริหารปกครองคณะสงฆ์ทั่วราชอาณาจักรก็มีเพียงคณะหนึ่งคณะเดียว คือ “คณะสงฆ์ไทย” เป็นความมุ่งหมายของสังคมไทยซึ่งมีสถาบันหลักคือ ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องค้ำจุนอธิปไตยของประเทศให้มั่นคงถาวร การสถาปนา สมเด็จพระสังฆราช เป็นสกลสังฆปริณายกของสังฆมณฑลทั่วพระราชอาณาเขต ซึ่งปรากฏหลักฐานแน่ชัดตั้งแต่รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะทรงสร้างความสามัคคีกลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนทั้งชาติ เพื่อการนี้สมเด็จพระสังฆราช จึงควรเป็นผู้ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ โดยเป็นจุดกลางจุดเดียวของสังฆมณฑล มิใช่การแบ่งแยกหรือถ่วงดุลอำนาจระหว่างผู้มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ในคณะสงฆ์ กฎหมายคณะสงฆ์ที่เริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2445 มี 3 ฉบับ ที่กล่าวไว้ในหนังสือการคณะสงฆ์ว่า “สมัยที่ 1 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ศก 121 พระมหากษัตริย์เป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกโดยพระองค์เอง หรือทรงมอบหมายสมเด็จพระมหาสมณเจ้า หรือสมเด็จพระสังฆราชทรงบัญชาการคณะสงฆ์โดยลำพังพระองค์เองและทรงรับผิดชอบเอง มหาเถรสมาคมเพียงแต่เป็นที่ปรึกษาเท่านั้น สมัยที่ 2 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 สมเด็จพระสังฆราชทรงบัญชาการคณะ

สงฆ์โดยลำพังพระองค์เองไม่ได้ ต้องทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางคณะสังฆสภา คณะสังฆมนตรีและคณะวินัยธร ซึ่งแยกกันรับผิดชอบและดำเนินการแทนโดยไม่ต้องมีการรับผิดชอบแต่ประการใด สมัยที่ 3 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เป็นระบบสายกลาง ในระหว่าง “สมัยที่ 1 และ 2 คือ ทรงบัญชาการคณะสงฆ์และทรงรับผิดชอบร่วมกับมหาเถรสมาคมแต่ทางเดียว โดยทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคมไปด้วย” เมื่อพิจารณาในแง่การปกครอง กฎหมายคณะสงฆ์ สมัยที่ 3 ตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายกเป็นตำแหน่งที่ทรงมีอำนาจและหน้าที่ที่สมบูรณ์ ครบตามความหมายของตำแหน่งอย่างแท้จริง คือสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นทั้งประธานสังฆสภา สังฆนายกและประธานคณะวินัยธร ตามอำนาจหน้าที่ที่แบ่งแยกไว้ในสมัยที่ 2 ครบถ้วน และตรงตามประเพณีพระสงฆ์ปกครองคณะ ซึ่งสืบเนื่องติดต่อกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลด้วย (Dhamma Pitaka, 1999)

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขต จังหวัดระยอง
2. วิเคราะห์ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ส่งผลต่อกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขต จังหวัดระยอง
3. เสนอแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขต จังหวัดระยอง

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ส่งผลต่อกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขต จังหวัดระยอง

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขต จังหวัดระยองผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ด้านประชากร

ได้แก่ จำนวนพระสังฆาธิการใน เขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดชลบุรี มี 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองระยอง, อำเภอบ้านค่าย, อำเภอแกลง, อำเภอปลวกแดง, อำเภอบ้านฉาง, อำเภอวังจันทร์, อำเภอนิคมพัฒนา, อำเภอเขาชะเมา, จำนวน 2,521 รูป (Rayong Provincial Office of Buddhism, 2022)

2. ด้านเนื้อหา

กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ไปสู่การปฏิบัติได้แก่ 1.ด้านการปกครอง 2.ด้านการศึกษา 3.ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4.ด้านการเผยแผ่ 5.ด้านการสาธารณูปการ และ 6.ด้านการสาธารณะสงเคราะห์

3.ด้านเวลา

ทำการศึกษากลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครอง จังหวัดระยอง ของ 8 อำเภอ สู่การปฏิบัติ ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 – เมษายน พ.ศ. 2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง” เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระภิกษุที่มีสังกัดวัดในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง (มหานิกาย) มีจำนวนทั้งสิ้น 2,521 รูป (Rayong Provincial Office of Buddhism, 2022) กลุ่มตัวอย่าง (sample) กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่ทราบแน่นอน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 333 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ประชากรในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับตำบล และหัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) จำนวน 16 ท่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี ดังนี้

1.สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน 2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) 2.2 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{x}$)

2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S. D.)

3.สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบความสัมพันธ์ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอย หรือสมการพยากรณ์ปัจจัยกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง วิธีที่เหมาะสมที่สุดเป็นวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยอาศัยตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรพยากรณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกแบบคัดเลือกเข้า (Enter Method) ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

สรุปผลการวิจัย

1.ผลการวิเคราะห์ระดับกลยุทธ์นโยบายการบริหาร ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ภาพรวมและ จำแนกเป็นรายด้าน n=333

กลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการปกครอง	3.36	0.67	ปานกลาง	4
ด้านการศึกษา	3.26	0.69	ปานกลาง	5
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.12	0.74	ปานกลาง	6
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.47	0.54	ปานกลาง	3
ด้านการสาธารณูปการ	3.67	0.88	มาก	2
ด้านการสาธารณสงเคราะห์	4.02	0.41	มาก	1
ภาพรวม	3.48	0.53	ปานกลาง	

ระดับกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.48, S.D.= 0.53) เมื่อพิจารณารายด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก พบว่า กลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D.= 0.41) รองลงมา ด้านสาธารณูปโภค อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67, S.D.= 0.88) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.12, S.D.= 0.74)

2.ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ ภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน n=333

ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านโครงสร้าง	3.67	0.70	มาก
ด้านยุทธศาสตร์	3.02	0.69	ปานกลาง
ด้านระบบงาน	3.03	0.80	มาก
ด้านรูปแบบการบริหาร	3.83	0.93	ปานกลาง
ด้านบุคลากร	3.86	0.98	มาก
ด้านทักษะความสามารถ	3.12	1.04	ปานกลาง
ด้านค่านิยม	3.13	1.02	ปานกลาง
ภาพรวม	3.38	0.60	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.38, S.D.= 0.60) เมื่อพิจารณารายด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D.= 0.98) รองลงมา ด้านรูปแบบการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D.= 0.80) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 3.02, S.D.= 0.69)

3. การทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์เชิงถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการที่ส่งผลกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาพรวม

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	P - value
Constant	60.493	2.585		23.403	< .0001
ด้านโครงสร้าง(X ₁)	1.068	2.065	0.241	0.215	0.049*
ด้านยุทธศาสตร์(X ₂)	3.272	2.065	0.229	1.585	0.114
ด้านระบบงาน(X ₃)	4.045	2.039	0.295	1.984	0.007*
ด้านรูปแบบการบริหาร (X ₄)	3.277	1.441	0.297	2.274	0.023*
ด้านบุคลากร(X ₅)	2.667	1.790	0.192	1.490	0.001*
ด้านทักษะความสามารถ(X ₆)	2.167	1.617	0.160	1.341	0.181
ด้านค่านิยม(X ₇)	1.754	1.245	0.129	1.248	0.325
ภาพรวม(X ₈)	20.998	7.216	1.381	2.910	0.004*
R = 0.259 R ² = 0.721 Adj.R ² = 132 SEE = 8.752 F = 12.982**					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์เชิงถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการที่ส่งผลกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาพรวม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Enter Multiple Regression Analysis) ซึ่งมีอำนาจการทำนาย (R²) 0.721 ซึ่งหมายความว่าสามารถพยากรณ์กลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้ร้อยละ 72.1 จากการเข้าสมการ พบว่า ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ ด้านโครงสร้าง(X₁) ด้านระบบงาน(X₃) ด้านรูปแบบการบริหาร (X₄) ด้านบุคลากร(X₅) และภาพรวมปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ(X₈) มีผลต่อกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P-value < .05

ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดังนี้

$$\hat{Y}_i = 60.49 + 1.068X_1 + 4.045X_3 + 3.28X_4 + 2.67X_5 + 20.99X_8$$

$$\hat{Z} = 0.241X_1 + 0.295X_3 + 0.297X_4 + 0.192X_5 + 1.381X_8$$

4.ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ ที่ส่งผลกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขต จังหวัดระยอง

พบว่า ปัจจัยการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านรูปแบบการบริหาร ด้านบุคลากร ส่งผลต่อกลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทางบวก ร้อยละ 72.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P-value < 0.05

5.ผลการสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการ

คณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง จำนวน 16 รูป พร้อมกับได้สรุปข้อความบางรูปที่คล้ายกัน ดังนี้

1. ด้านการปกครอง

สรุป พระสังฆาธิการเข้าใจระเบียบพระธรรมวินัยพร้อมกับปฏิบัติกิจของสงฆ์ตามบทบาทหน้าที่ หมั่นกระตุ้นให้เกิดความสามัคคี

2. ด้านการศาสนศึกษา

สรุป จัดการเรียนการสอนนักธรรมและและยังส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

สรุป บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องทำให้สมดุลกันให้มากที่สุดจะได้รับผลประโยชน์ทุก ๆ ฝ่าย มีการมอบทุนการศึกษา

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สรุป กิจกรรมหลักคือ หมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่ถือว่าเป็นกิจกรรมการเผยแผ่ที่กระทำอยู่ในขณะนี้ และยังมี การเผยแผ่ทางด้านอื่น ๆ อีก เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

5. ด้านการสาธารณูปการ

สรุปผล มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ควบคุม ดูแล ดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมือง จะช่วยให้มีผลต่อการพัฒนาต่อส่วนรวมมากขึ้น

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

สรุปผล มีกิจกรรมการช่วยเหลือสังคมหลายด้าน รวมทั้งยังมีการช่วยเหลือชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยต่าง ๆ เป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น ในช่วงโรคโควิด 19 ระบาดมาก ทางวัดได้มีการแจกข้าวสาร อาหารแห้งให้กับชาวบ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง มีการอภิปรายผล ดังนี้

1.ระดับกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขต จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก พบว่า กลยุทธ์นโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปโภค ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์ **ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** กิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดระยองมีนโยบายที่ชัดเจนยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปฏิบัติกิจของสงฆ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชายุทธ นาคมุจลินท์ (2012) ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี” พบว่า การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม พระพุทธเจ้าทรงใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระองค์อาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารต่าง ๆ เป็นปัจจัยในการบริหาร ปัจจุบันมีทฤษฎีการ

บริหารองค์กรสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย สามารถนำมาใช้บริหารองค์กรแล้วประสบผลสำเร็จ เช่น ทฤษฎีองค์กร ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาอภิปรายรายด้าน พบว่า

อภิปรายผลการวิจัยด้านการปกครอง

1.1 ด้านการปกครองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้เนื่องจากการปกครองโดยพระธรรมวินัยและผู้สืบทอดให้มีความสำคัญกับพระที่อยู่ในสังกัดมีการประชาหารหรือจึงเกิดความสามัคคีรวมทั้งพระทุกรูปให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ “พระสังฆาธิการเข้าใจระเบียบพระธรรมวินัยพร้อมกับปฏิบัติกิจของสงฆ์ตามบทบาทหน้าที่ หมั่นกระตุ้นให้เกิดความสามัคคี” และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระโชติ บดีรัฐ (2011) วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ใน 3 ด้านมีผล ดังนี้ ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารงานภาระงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้ และในการบริหารองค์กร มีการทำงานเป็นทีม 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ใน 3 ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานมอบหมายให้ทำโดยใช้คนให้ตรงกับความรู้และความสามารถในการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารอย่างประหยัด คำนึงและสนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และในการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น 3) ศักยภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ใน 3 ด้าน มีผลดังนี้ ในการบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน และแก้ปัญหาจุดด้อยของบุคลากรในการบริหารงาน ในการบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และในการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง 4) สำหรับแนวทางในการพัฒนาคน การบริหารภาระงาน และการบริหารองค์กร ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ใน 3 ด้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่งมีความรู้ความสามารถ ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักพระศาสนาที่ถูกต้องโดยวิธีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำ มีการพัฒนาสมรรถนะภาระงานด้านการบริหาร โดยอบรมให้พระสังฆาธิการให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาจิตใจ จริยธรรมคุณธรรม และให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาและตั้งมั่นความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 ด้านศาสนาศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการส่งเสริมให้พระทุกรูปได้ศึกษาเล่าเรียนนักธรรมและบาลีรวมทั้งพระที่สอบได้บาลีส่งเสริมให้เป็นครูสอน ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ “จัดการเรียนการสอนนักธรรมและบาลีและยังส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (Wirat Suk-in, 2011) วิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม 7” ผลการศึกษาวิจัย ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานีตามหลักสัปปุริสธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย สรุปได้คือ ด้านปรีชาญาณ ด้านอดิത്യญาณ ด้านอดิธญาณ ด้านบุคคล บริบูรณ์ญาณ ด้านธัมมญาณ ด้านมัตตญาณ และด้านกาลัญญา การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตาม

หลักสัปปริสธรรม โดยรวมปฏิเสศสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด กล่าวคือ พรรษา ตำแหน่ง การศึกษานักธรรม การศึกษาบาลี ประสบการณ์การปฏิบัติงาน แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี คือ พระสังฆาธิการควรนำหลักสัปปริสธรรมทั้ง 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานีเกิดเอกภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้เนื่องจากพระสังฆาธิการสละเวลาเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถาน ศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถิพุทธ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสนใจพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ “บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องทำให้สมดุลกันให้มากที่สุดจะได้รับผลประโยชน์ทุก ๆ ฝ่าย มีการมอบทุนการศึกษา ” และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูภาวนาโสภิต (Boonrat Muangwong,2010) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านนา” พบว่า ล้านนามีอัตลักษณ์ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นของตนเอง มีการวางแผนไว้ตลอดปีตามประเพณีดั้งเดิมที่เคยทำติดต่อกันมา โดยรับนโยบายจากส่วนกลางแล้วมาปรับใช้ประยุกต์เข้ากับภูมิลำเนาท้องถื่น ด้านแนวทางการบริหารจัดการเจ้าอาวาสสั่งการให้ดำเนินงานตามจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติมา ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการใหม่ มาใช้เพื่อรองรับความทันสมัย ส่วนมากด้านของพระสงฆ์จะดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติของพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อปฏิบัติงานส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็คล้อยตามความเชื่อพิธีกรรมในล้านนา ส่วนการคิดหาหลักธรรมคำสอนนั้นก็แสดงไปตามอาการที่มีอยู่ตามประเพณีนิยมส่วนการบริหารเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เห็นเป็นรูปธรรมก็คือ สายงานของพระธรรมทูตมีการจัดอบรมฝึกฝนรับนโยบายและงบประมาณมาปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ต่าง ๆ จึงได้ตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเรืองเดช ถาวรธมโม (ศรีประสม) (2011) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลให้ภารกิจหรือกิจกรรมของวัดบังเกิดผลสำเร็จ เจ้าอาวาสสามารถสร้างวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนและพัฒนาชุมชน คือ 1) พระสงฆ์ขึ้นปกครองของวัด ได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน เมื่อประชาชนเกิดความศรัทธา วัดจึงสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ จนบังเกิดผลสำเร็จได้ในที่สุด 2) มีการจัดระบบการบริหารงานในวัด โดยการวางระเบียบและมอบอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของวัดให้แก่รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ในวัด ตามความรู้ความสามารถรวมถึงการตัดสินใจ ได้ตามที่เห็นเหมาะสมทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่ง 3) การสร้างคตินิยมประจำใจของเจ้าอาวาสแต่ละรูป เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ในการเตือนใจสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนรอบวัดให้ยึดถือปฏิบัติ 4) วัดสืบทอดวิธีการระบบและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชนและประชาชน ให้คงอยู่เป็นวัฒนธรรมประเพณีคู่กับวัดสืบไป 5) วัดทำหน้าที่เป็นสื่อการในการโอนถ่ายระหว่างผู้ให้และผู้รับ เพื่อสร้างโอกาสผู้ด้อยโอกาสในด้านต่างๆ ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค และเกื้อกูลกันในสังคม 6) การสร้างสายสัมพันธ์

ในระหว่างวัดกับชุมชน และวัดกับประชาชน เป็นการดึงชุมชนและประชาชนเข้าหาวัด แนะนำวัดสู่ชุมชนและประชาชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน 7) การสร้างความรู้สึกรักให้แก่วัดประชาชนว่า “วัดเป็นแหล่งชุมชน” โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน “ศูนย์การเรียนรู้ของวัด”

1.5 ด้านการสาธารณูปการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากพระสังฆาธิการให้ความสำคัญการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย และพระธรรมวินัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ ไชยกุล และนางจงจิตร แสงทอง (2011) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาศาสนศึกษาและศาสนสงเคราะห์จังหวัดพะเยา” ผลจากการศึกษาปรากฏดังนี้ 1. บทบาทในการจัดการศึกษาด้านศาสนศึกษา

1.1 บทบาทพระสังฆาธิการในจังหวัดพะเยา ในด้านการบริหารจัดการศึกษาด้านศาสนศึกษา เป็นบทบาทในฐานะเป็นผู้บริหาร เช่น เป็นเจ้าสำนักเรียน เป็นผู้จัดการ เป็นผู้อำนวยการ เป็นต้น ซึ่งบทบาทในด้านนี้จะมุ่งเน้นด้านการบริหารจัดการศึกษา เช่น การบริหารงานบุคคล บริหารงบประมาณ และบริหารด้านวิชาการ เป็นต้น

1.2 บทบาทด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านศาสนศึกษา มีการส่งเสริมและสนับสนุนในลักษณะเด่น ในด้านการจัดตั้งกองทุนการศึกษา การมอบทุนหรือรางวัลสำหรับพระภิกษุสามเณรในกรณีที่สอบได้ การส่งเสริมให้มีการสำเร็จการศึกษาในทุกระดับชั้น การจัดหางบประมาณ บุคลากร สื่อการเรียนการสอน และมีการจัดอบรมสัมมนา

1.3 บทบาทในฐานะเจ้าอาวาสต่อการจัดการศึกษาด้านศาสนศึกษา มีบทบาทในสองสถานะ คือ เป็นทั้งบทบาทผู้บริหาร และบทบาทของผู้ปกครองคณะสงฆ์ภายในวัดที่ตั้งสำนักเรียนหรือสถานที่เรียนในระดับต่างๆ ดังนั้นจึงมีบทบาททั้งในด้านการบริหารจัดการศึกษา

1.4 บทบาทด้านการส่งเสริมและสนับสนุนต่อการพัฒนาศาสนศึกษา มีบทบาทที่สอดคล้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาด้านศาสนศึกษา

2. บทบาทในการจัดการศึกษาสงเคราะห์

2.1 บทบาทด้านการบริหารการศึกษาสงเคราะห์ เช่น การจัดโครงการบวชภาคฤดูร้อน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การศึกษาผู้ใหญ่ (กศ.น.) การสงเคราะห์ทุนการศึกษา การใช้ที่ดินหรือสถานที่ทางวัด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด และการเป็นพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา

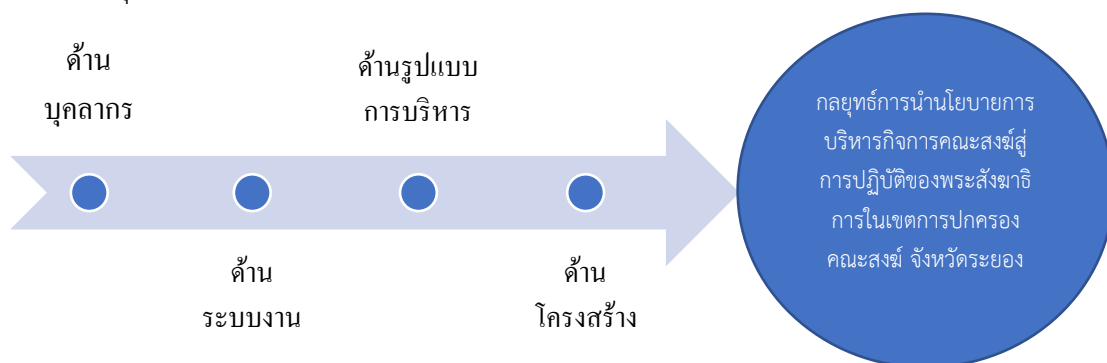
2.2 บทบาทด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็นบทบาทที่พระสังฆาธิการ ได้ดำเนินการที่ไม่แตกต่างจากการบริหารการศึกษาสงเคราะห์

1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากพระสังฆาธิการมีการจัดทำแผนงานที่จะปฏิบัติและให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนอย่างเป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิมานคมภีรปญโญ (ตริกมล) (2555) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ศีล 5 ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ” ผลการวิจัย พบว่า การนำศีล 5 มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้น สามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคมแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี ส่วนโครงสร้างในแนวตั้ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของปิรามิด โดยนำไปจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรม และการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมโครงสร้างสังคมระดับจุลภาคจนถึงระดับมหัพภาค ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงโครงสร้างและสถาบันสังคมให้ยึดโยงอยู่กับศีล 5 อันเป็นพื้นฐานของ

แนวทางสันติวิธี มีความตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกกรณี ทำให้ชีวิตปราศจากภัยคุกคาม รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพเชิงบวก ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นแนวทางแก้ปัญหาการเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง ในรูปของต้นหา มานะ ทิฐิ และอุสุมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ซึ่งศีล 5 จะเป็นตัวสกัดกั้นและทำลายรากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง โดยรากฐานเชิงโครงสร้างจะเข้าไปจัดโครงสร้างสังคมไม่ให้เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง ในขณะที่รากฐานเชิงคุณค่าจะปลูกเร้าให้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต เพื่อให้อยู่ร่วมกันตามหลักมนุษยชน ซึ่งเป็นรากฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ยังเข้าไปจัดการกับรากเหง้าที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง โดยจะมีความเชื่อมโยงกันทั้งโครงสร้าง คุณค่าของมนุษย์และการควบคุมกิเลสภายใน ซึ่งจะทำให้สันติภาพมีรากฐานที่มั่นคง ทั้งในระดับจุลภาคและมหัพภาค อย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านระบบงาน ด้านรูปแบบการบริหาร และด้านโครงสร้าง งานทั้ง 4 ด้านเป็นสิ่งที่นำไปให้เกิดความสำเร็จในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดระยอง สามารถสรุปได้ดังนี้

รูปภาพ: โมเดลกลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง พบว่ามีบางข้อมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสมควรได้รับการเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ด้านการปกครอง ข้อคำถาม การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุความขัดแย้ง หรือลงนิคหกรรมะ พระสังฆาธิการต้องดำเนินการ จัดตั้งคณะกรรมการ ทำงานเชิงรุก จัดประชุมหาข้อสรุปด้วยความรวดเร็ว ลดการแตกแยก เช่น เวลาทำวัตรเช้า/เย็น ควรประชุมอบรมก่อน 10-15 นาที การเรียกมาตักเตือนในรูปแบบองค์คณะ ต้องยึดศรัทธาชาวบ้านในการอยู่ร่วมกัน แบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน

2. ด้านศาสนาศึกษา ข้อคำถาม จัดตั้งเงินนิตยภัต ให้แก่ครูสอนพระปริยัติธรรม เจ้าอาวาสหรือผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการเป็นครูสอนนักรธรรมและบาลี เช่น ตั้งมูลนิธิ หาเจ้าภาพด้านการศึกษา จัดสรรรายได้ให้ชัดเจน

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ข้อคำถาม จัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญมากเป็นการช่วยเหลือสังคม อาจริเริ่มให้ทุนเด็กพ่อแม่แยกทางกัน, เด็กกำพร้า, เรียนดียากจน, ควรตั้งเป็นมูลนิธิหาเจ้าภาพส่งเด็ก ๆ ให้เรียนสูง ๆ เพื่อกลับมาสานงานต่อ

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ข้อคำถาม จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นในวัดและมีพระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม ต้องดำเนินการทันที เพื่อส่งเสริมให้สังคมน่าอยู่ และชุมชนเข้มแข็ง โดยเริ่มจากวันสำคัญทางศาสนาในการถือศีล โดยการเพิ่มวันในการค้างคืน เช่น 1 คีน 2 คีน และ 3 คีน วิธีการแยกสัดส่วนในการพักค้างแรมให้ชัดเจน หลีกเลี่ยง

5. ด้านการสาธารณูปการ ข้อคำถาม การควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ เจ้าอาวาสต้องเข้มแข็งไม่ให้นาวัดไปเป็นที่ทำมาหากิน ต้องยึดกฎระเบียบ ต้องทำบัญชีวัด สำรองทรัพย์สินวัด แบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน ต้องดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด “วัดคือสมบัติของชาวบ้าน”

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ข้อคำถาม การช่วยเหลือกิจการกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ วัดกับบ้านต้องไปด้วยกัน วัดต้องออกไปหาชาวบ้าน การมอบทุน มอบถุงยังชีพ การให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อาชีพระยะสั้น งานบุญต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มพื้นที่การวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การนํานโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง เช่น พื้นที่มากกว่าหนึ่งจังหวัด, เป็นภาคหลาย ๆ จังหวัด

2. ควรเพิ่มเทคนิคการวิจัยที่สูงมากขึ้นเกี่ยวกับกลยุทธ์การนํานโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง

3. เพิ่มตัวแปรการวิจัยให้มากขึ้นเกี่ยวกับกลยุทธ์การนํานโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง เช่น การใช้แนวคิดนักวิชาการคนอื่น ๆ

References

Chaiyakul, S., and Saengthong, J., (2011). “The role of the Sangha Administrator towards the development of religious education and welfare education in Phayao Province”. Research report. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Kamphirapañño, W.,. (2012). “An analytical study of the 5 precepts as the foundation of peace”. Doctor of Buddhist Studies degree. Department of Buddhism. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Dhammakosajarn (Prayoon Dhammajitto). (2006). *Buddhist management methods*. Bangkok : Maha Chulalongkornrajavidyalaya Printing House : Page 3.

Phrakru Phawanasophit (Boonrat Muangwong). (2010). *“Management of the propagation of Buddhism in Lanna”*. Doctor of Philosophy degree. Field of study: Human Resource Development Management. Graduate School: Pathum Thani University.

Phrakru Uthaikitpipat (Wirat Suk-in). (2011). *“A study of the leadership of the Sangha of Uthai Thani Province according to the principles of Sappurisadham 7”*, Master of Buddhist Science degree. (Public Administration field). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Sangha Act, B.E. 2505, Sangha Act (Edition No. 2) B.E. 2535 and the Sangha Rules No. No. 23

Thaworndhammo, R., (2011) *“Management of Sangha affairs to be a learning center for the Phai Lom Temple community. Chanthanimit Subdistrict Mueang Chanthaburi District Chanthaburi Province”*. Research report . Academic Resources Unit, Faculty of Social Sciences, Wat Phai Lom (Phra Aram Luang). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

